

Református egyházi évünk

A keresztyén egyház a Jézus Krisztusban kapott váltság és a Jézus Krisztusba vetett hit élet- és kultúraformáló kegyelmét beszéli el és éli át évről évre, amikor az egyházi esztendő körforgásában az Úr nagy tetteit, felséges dolgait hirdeti, hiszen mi magunk is megízleltük, hogy „*jóságos az Úr.*” (1Pt 2,3)

Az egyházi év emlékezni és emlékeztetni tanít. Az évszázadok örökségét magában foglaló keresztyén naptárunk az ószövetségi, zsidó és a klasszikus, görög-római előzményekre építve Krisztus-tanúságtétel. Urunk születését a Nap, halálát és feltámadását a Hold járásához igazítva ünnepeljük, és ekként teszünk vallást Szentháromság Istenbe vetett hitünkről.

Az egyházi esztendő két fókuszpontja, a születés és a feltámadás ünnepe az ünnepkörök, valamint az ünnepi idők visszatérő, egymásból táplálkozó feszes rendszerét alkotta meg. Már a reformáció ideje előtt törekedtek arra, hogy a Krisztus-ünnepek mellett felhalmozódott számos ünnepet, a szentek ünnepeinek számát csökkentse, a reformáció és a reformátori örökség pedig határozottan lépett fel az Úr napja (vasárnap), a feltámadás ünnepe jelentőségének visszaállításáért, valamint az üdvtörténeti ünnepek egyedüli megtartásáért. Az adventi idővel kezdődő egyházi év kifejezés a 16. századi naptárkorrekcióra adott protestáns válaszként jelentkezett.

Az egyházi év ünnepei gyökeresen meghatározzák a munka, a pihenés, a megállás, az egymásra figyelem rendjét, azaz az élet ritmusát és az emberi élet minőségét. Fontos, hogy református keresztyénként újból és újból tudatosítsuk: ünnepeinkkel Krisztust valljuk és ünnepeljük, és általuk tanúvallomást teszünk Urunkról.

Vasárnap

Az egyházi év, így a református egyházi esztendő alapja a heti nyugalomnap, a vasárnap, amit Úrnapjának is nevezünk (Jel 1,10), mert ezen a napon emlékezünk Krisztus feltámadására. (Lk 24,1-7) Minden vasárnap Húsvét – vallja a keresztyénség, az Úr napja nélkül nem lehetünk – vallották a korai keresztyének.

Advent

Az *adventus* latin szó *eljövetelt* jelent. Az elnevezés kifejezi, hogy a keresztyén egyház a karácsonyi előkészület idejében egyszerre emlékezik arra, hogy az emberiség a Messiást évezredekken keresztül várta, most pedig Krisztus második eljövetelére készül. Az egyházi esztendő Advent első vasárnapján kezdődik és a következő év Advent előtti vasárnapjáig (Örökkévalóság vasárnapja) tart. Az adventi időszaknak négy vasárnapja van, az első vasárnap mindig az András naphoz (november 30.) közelebb eső vasárnap. A Krisztus testi születésének ünnepére készítő időszak hasonlít a húsvéti bűnbánati időszakra, ezért nevezték kisbőjtnek is. Az adventi idő alkalmat biztosít a bűnbánattal és a várakozás örömeivel való előkészületre. A harmadik vasárnapot az öröm vasárnapjának is nevezik. „Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit!” (Mk 1,3) A negyediken előre tekintünk az ígérete szerint visszajövő Krisztusra, és emlékezünk szavára: „egyenesedjétek fel, és emeljétek fel a fejeteket, mert közeledik a megváltásotok.” (Lk 21,28)

Karácsony

Karácsony Krisztus születésének ünnepe, amit a téli napfordulóhoz kapcsolódva ünnepel a keresztyénség a Kr.u. 4. század második felétől. Az ünnep szláv eredetű magyar neve is fordulónapot jelent. Ősi hagyomány szerint az ünneplés a megelőző este (Karácsony este vagy Szenteste) kezdődik és eredetileg egy teljes hétig tartott. Ma két napig ünnepeljük december 25-én és 26-án. A megváltás örömunnepe, hiszen

Betlehemben megszületett a Megváltó, akit a próféták megjövendöltek. „Üdvözítő született ma nektek, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában.” (Lk 2,11) „Az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, telve kegyelemmel és igazsággal.” (Jn 1,14)

Újév

A Karácsony ünnepe utáni nyolcadik napot korábban Kiskarácsonynak is nevezték, ekkor fejeződik be Karácsony hetének ünneplése. Január 1-je Krisztus körülmetélésének és névadásának napja (Lk 2,21), ma inkább a polgári új esztendő kezdeteként tartják számon. Előestéje az Őesztendő napja, amikor hálaadással emlékezünk az eltelt egy évre. „De amikor eljött az idő teljessége, Isten elküldte Fiát, aki asszonytól született a törvénynek alávetve, hogy a törvény alatt levőket megváltsa, hogy Isten fiaivá legyünk.” (Gal 4,4-5)

Vízkereszt

Vízkeresztet Epifániának, azaz Úrjelenésnek is nevezzük. A mindig január 6-ra eső ünnep keleti eredetű és igen ősi nap, ami a magyar református gyakorlatból a 18-19. század fordulójára kopott ki. Üdvtörténeti jelentősége vitathatatlan: Krisztus dicsősége a világban való megjelenésének gondolatához kapcsolódik Krisztus megkeresztelésének, nyilvános fellépésének és első csodáinak emlékezete és elbeszélése. A vízkereszteti idő a bálók, a farsang, ill. a karnevál önfeledtségére is lehetőséget nyújt, hiszen sem az adventi, sem a karácsonyi időben nem tartottak korábban ilyen rendezvényeket. A vízkereszteti idővel lezárul a tágabb értelemben vett karácsonyi ünnepkör, hossza Húsvét időpontjától függ. „Mert megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek.” (Tit 2,11)

Nagyböjt

Nagyböjt negyven napját az ún. Böjtelő időszak vezet be, amit már a húsvéti ünnepkörhöz számítunk. Kezdetét Húsvét időpontja határozza meg. Böjtelő a Húsvétra való készülés lelkületét közvetíti, mialatt a közeledő nagyböjti időszak miatt tetőfokára hág a farsangi, ill. karneváli mulatozás.

Nagyböjt emlékeztet Krisztus negyven napig tartó pusztai tartózkodására, megkísértésére és szolgálatra való felkészülésére. Nagyböjtben saját magunk megpróbálása, megvizsgálása által készülünk Krisztus szenvedésének és halálának megünneplésére. „Tartsatok szent böjtöt, hirdessétek ki, hogy ünnep lesz.” (Jóel 2,15) A régi egyházban a Húsvét éjjelén kiszolgáltató kereszttség nagy előkészületi időszaka volt ez a negyven nap. Jézus Krisztus nevére kereszteltetni annyit tesz, mint az ő halálába kereszteltetni (Róm 6,3). A böjti időszaknak hat vasárnapja van. Az elsőt Böjtfőnek nevezik, amelyen rendszerint úrvacsorai közösséggel kezdik a gyülekezetek a húsvéti ünnepekre való felkészülést. Legfőképpen az evangélikus hagyományban őrzik az istentiszteletet bevezető zsoltárvers latin kezdete szerint a hat vasárnap elnevezését.

Nagyhét

A Nagyhét Húsvét hetével együtt az egyházi esztendő középpontja. A hatodik böjti vasárnapon Krisztus Jeruzsálembé való bevonulásának emlékezetével kezdődik ez a szent idő, amikor pálmaágakkal üdvözölték a Megváltót. Szép magyar kifejezéssel Virágvasárnapnak nevezzük ezt a tavaszi ünnepnapot. A Nagyhét folyamán felelevenítjük Jézus Krisztus utolsó hetének minden történéseit. „Hozsánna! Áldott, aki

jön az Úrnak nevében! Áldott a mi Atyánknak, Dávidnak eljövendő országa! Hozsánna a magasságban!” (Mk 11,9-10)

Nagycsütörtök

Nagycsütörtök az utolsó vacsora estéje, amikor Jézus Krisztus a húsvéti vacsorát tanítványaival együtt elfogyasztotta, majd Júdas árulása után elfogták a Messiást. Ekkor ünnepeljük az úrvacsora szereztesét, azaz megalapítását, amit azóta is az Úr parancsa szerint gyakorlunk. (1Kor 11,23-26)

Nagypéntek

Nagypéntek Krisztus halálának és temetésének napja. Az Urat elítélték, majd keresztre feszítették, ártatlan Bárányként szenvedett és halt meg, így szerzett a bűnből szabadulást. Ez hitünk és megváltásunk nagy titka. „Krisztus meghalt a mi bűneinkért az Írások szerint. Eltemették, és – ugyancsak az Írások szerint – feltámadt a harmadik napon.” (1Kor 15,3-4)

Húsvét

A nagyszombati nyugalomnap után, amikor Urunk halálában is megtartotta Isten parancsolatát, köszönt ránk a feltámadás reggele. Húsvét ünnepe Jézus Krisztus dicsőséges feltámadásának örömnépe, az egyházi esztendő csúcса, az ünnepek ünnepe. Időpontját a tavaszi napéjegyenlőség utáni első holdtölte utáni vasárnapban határozták meg a korai századokban, majd egy teljes hétig tartó örömnépe fokozatosan két napos ünneppé lett. Húsvét vasárnapját március 22. és április 25. között évenként eltérően ünnepeljük. A Húsvét utáni negyven, ill. ötven nap a húsvéti örvendezés időszaka. „Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjászült minket Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által élő reménységre.” (1Pt 1,3)

Mennybemenetel

Krisztus feltámadása után negyven napon keresztül megjelent tanítványainak és együtt volt velük. Egy régi úrvacsoravételi szokásra vezethetjük vissza e nap másik, elterjedt nevét, ami az Áldozócsütörtök. Régebben Mennybemenetelkor tartották az ifjak konfirmációját. E mindig csütörtöki napra eső ünnepnap arra bizonyosság, hogy van közbenjáró Isten és az emberek között: „az ember Krisztus Jézus” (1Tim 2,5). A Mennybemenetel elnevezés világosan kifejezi a nap bibliai tartalmát.

Pünkösöd

Pünkösöd a Húsvét utáni ötvenedik nap, a Szentlélek kitöltetésének és a keresztyén egyház alapításának ünnepe. Nem csupán az egykori nagy eseményről, az apostolok missziói szolgálatáról, hanem az Isten Szentlelke által végzett mai munkáról is hálaadással megemlékezünk piros Pünkösöd napjaiban. (ApCsel 2,1-4; vö. Jóel 3,1-2)

Szentháromság ünnepe

A Krisztus életét és működését végigkísérő üdvtörténeti ünnepek végén áll a Szentháromság ünnepe, amely a 11-14. században keletkezett és terjedt el. E vasárnap vezeti be a helytelenül ünneptelen félévnek nevezett időszakot is. A Szentháromság Isten művének magasztalása áll e nap középpontjában. Húsvét ünnepeinek időpontjától függően legfeljebb 27 vasárnap következhet ezután, amit a protestáns hagyományban Szentháromság ünnepe utáni vasárnapoknak nevezün. (1Kor 13,13)

Újkenyér, Újbor

Néhány nem üdvtörténeti ünnep következik a Szentháromság ünnepe utáni időszakban. Isten gondviseléséért aratási, betakarítási hálaadást vagy őszi hálaadást tartanak más protestáns testvéregyházaink világszerte. A magyar református hagyományban különösképpen jellemző, hogy általában augusztus 20-a körül az új kenyérért, október-november folyamán pedig az új borért adnak hálát úrvacsorás istentisztelet keretében.

Reformáció ünnepe

Október 31-én a Luther Márton német reformátor nevéhez köthető esemény miatt emlékezünk a protestáns egyházak közösségében külföldi és magyar reformátorainkról, saját eddigi történelmünkről, Isten megsegítő kegyelméről. A legtöbb gyülekezetben a hálaadó istentisztelet keretében úrvacsorai közösségre is sor kerül. Az ünnepnap rendszeres ünneplésének bevezetése a 19. század folyamán történt meg. Neveztek még „kispünkösdnek” is, hiszen a történelmi eseményeken és szereplőkön túl az egyház titkára irányítja ez a nap a figyelmet: az élő Krisztus az egyház feje (Ef 5,23).

Örökkévalóság vasárnapja

Az egyházi esztendő utolsó vasárnapját Örökélet vasárnapnak is hívják, de helyesebb és pontosabb az Örökkévalóság vasárnapja elnevezés. A vasárnap neve német eredetű, amely az egyházi év végére jellemző végidős, azaz Krisztus visszajövetelére és az eljövendő ítéletre emlékeztető evangéliumi szakaszból táplálkozik, és már előre mutat a hamarosan újból beköszöntő adventi időre, az új esztendőre, amelyben az eljött és eljövendő Krisztussal találkozunk, rá várunk. Földi, múlandó életünkre az örökkévalóság szempontjából tekinthetünk, ezen a vasárnapon szokás emlékezni protestáns gyülekezeteinkben az elmúlt egyházi év során elhunytakra. „Jöjjön el a te országod!” (Mt 6,10)